

– організація залучення на підприємство потрібних типів та обсягів капіталу для досягнення розрахункових показників його структури [4, с. 116].

При цьому для підприємства торгівлі при розробленні політики формування фінансових ресурсів украї важливим є вирішення фундаментального питання – збільшувати власні або позикові кошти. Прийняття таких рішень має базуватися на ґрунтовному аналізі впливу ендо– та екзогенних факторів на господарську діяльність підприємства.

Аналіз переваг та недоліків використання власного і позикового капіталу засвідчує, що їхнє дольове використання при формуванні структури капіталу підприємства у значній мірі залежить також від особливостей формування статутного та додаткового капіталу, фондів і резервів, формування і використання прибутку, вартості та можливості залучення позик в кредитних організаціях величини і оборотності кредиторської заборгованості, в тому числі і від загального фінансового стану підприємства торгівлі. Під впливом цих факторів формування оптимальної структури капіталу концентрується на вирішенні завдань щодо забезпечення:

- формування достатніх обсягів капіталу;
- потрібних темпів економічного розвитку підприємства;
- умов досягнення максимальної прибутковості капіталу при допустимому рівні фінансових ризиків;
- достатнього фінансового контролю над підприємством;
- своєчасного задоволення потреб в капіталі [5, с. 53].

На формування структури капіталу підприємства торгівлі особливий вплив має специфіка українського бізнес–середовища, яка зумовлює максимально можливе використання власних коштів через підвищені ризики недружного поглинання, втрати контролю або банкрутства компанії. Це позначається на обсягах і якості джерел позикових коштів. Наприклад, серед конвертованих облігацій нерідко використовується різновид, який не передбачає регулярних купонних виплат і включає в себе обов'язкову трансформацію облігацій в акції, а не опціон. Такі інструменти, по суті, є ближчими до емісії акцій з відстроченою поставкою. Проте в умовах кризи саме цей інструмент може стати основним при формуванні боргового капіталу фірми. Основне навантаження припадає на самофінансування, особливо в умовах загострення кризи і відповідного гострого дефіциту ліквідності. Це пояснює чому на торговельних підприємствах спостерігається збільшення частки власних коштів у порівнянні з докризовим періодом.

Висновки

Розглянуті питання є лише невеликим прошарком у складній проблематиці пов'язаній з формуванням та ефективним управлінням структурою капіталу сучасного вітчизняного підприємства торгівлі. Проте проведений аналіз дозволяє засвідчити, що визначенню оптимальної структури капіталу передують визначення структури джерел фінансування діяльності підприємств торгівлі при одночасному врахуванні впливу на цей процес значної кількості ендо– та екзогенних факторів. Своєю чергою, ефективність управління процесом формування оптимальної структури капіталу торговельного підприємства знаходиться під значним впливом мінливого макросередовища. Рефлексією підприємства на мінливість викликів ринків є зміни в політиці формування оптимальної структури капіталу. Особливо це має прояв у кризових ситуаціях, коли підприємство об'єктивно має шукати нові підходи щодо оптимізації структури капіталу, спрямованої на його ефективне використання.

Для підприємств торгівлі успішність антикризової стратегії щодо структури капіталу залежить від багатьох факторів, і насамперед від виду діяльності, тривалості комерційного циклу, структури та ефективності використання активів, здатності організації формувати чистий приплив грошових коштів і грошових коштів і суму прибутку. Важливе значення в кризових умовах має інвестиційна та дивідендна політика, ціна позикового капіталу та інші фактори. Тому ключовим питанням у формуванні оптимальної структури капіталу підприємств торгівлі в умовах кризи залишається оцінка раціональності співвідношення окремих груп джерел коштів у складі власного і позикового капіталу фірми.

Список використаних джерел

1. Myers S. Capital Structure // Journal of Economic Perspectives. – 2001. – Vol. 15. – N 2. – P. 81–102.
2. Ross S. The determinants of financial structure: the incentive signaling approach // Bell Journal of Economics. – 2009. – Vol. 8. – P. 23–40.
3. Ключева Е.Ю. Факторы, влияющие на формирование структуры капитала предприятия / Е.Ю. Ключева // Гуманитарные науки: в поиске нового: сб. науч. тр. – Вып. 3. – Саранск, 2011. – С. 21–24.
4. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент / В.М. Шелудько. – К.: Знання, 2006. – 439 с.
5. Корнійчук Г.А. Формування статутного капіталу / Г.А. Корнійчук. – К.: Медіа, 2006. – 128 с.

УДК 658.14:65.012.8

Я.В. КОТЛЯРЕВСЬКИЙ,
д.е.н., директор інституту післядипломної освіти, Академія фінансового управління,
О.В. ХАЛІНА,
асистент кафедри фінансово–економічної безпеки, обліку і аудиту, Українська академія друкарства

Методичні основи формування організаційного забезпечення управління економічною безпекою підприємства

У статті шляхом узагальнення наукового доробку вітчизняних та закордонних науковців визначено сутність організаційного забезпечення управління економічною безпекою підприємств, що стало основою для формування власного визначення цього поняття. З'ясовано місце організаційного забезпечення в системі економічної безпеки підприємства, визначено його мету та обґрунтовано структуру. Охарактеризовано зміст кожного елемента організаційного забезпечення у відповідності до завдань системи економічної безпеки підприємства та уточнено критерії досягнення максимальної ефективності в сучасних умовах ведення господарської діяльності.

Ключові слова: економічна безпека підприємства, організаційне забезпечення, ресурсне забезпечення, загроза, безпека.

Методические основы формирования организационного обеспечения управления экономической безопасностью предприятия

В статье путем обобщения научного наследия отечественных и зарубежных ученых определена суть организационного обеспечения управления экономической безопасностью предприятий, которая стала основой для формирования собственного определения этого понятия. Выяснено место организационного обеспечения в системе экономической безопасности предприятия, определены его цели и обоснована структура. Охарактеризовано содержание каждого элемента организационного обеспечения в соответствии с задачами системы экономической безопасности предприятия и уточнены критерии достижения максимальной эффективности в современных условиях ведения хозяйственной деятельности.

Ключевые слова: экономическая безопасность предприятия, организационное обеспечение, ресурсное обеспечение, угроза, безопасность.

Y. KOTLIAREVSKY,

doctor of sciences in economic, director of the Institute of Postgraduate Education Academy of Financial Management,

O. KHALINA,

assistant Department of financial and economic security, accounting and auditing Ukrainian Academy of Printing

In an article by summarizing the scientific achievements of domestic and foreign scientists, the essence of organizational support management of economic security as the basis for the formation of author's definition. Investigated the place of organizational support in the system of economic security, defined its objectives and reasonable structure. It is characterized the content of each element of organizational support in accordance with the tasks of economic security and specified criteria for maximum efficiency in modern conditions of business activity.

Keywords: economic security, organizational security, resource security, threat, security.

Постановка проблеми. Діяльність вітчизняних підприємницьких структур у сучасному соціально-економічному середовищі стикається з цілою низкою проблем, що витікають з особливостей національної економіки, для якої характерними є перш за все нестабільна політична ситуація, неефективне реформування, невиконання урядом належного регулювання соціально-економічних процесів, високий рівень диференціації доходів населення, що разом з недосконалою законодавчою базою, тягне за собою монополізацію ринків, корупцію, зростання економічної злочинності. Описане середовище досить далеко від вільних ринкових відносин і потребує додаткових зусиль для подолання різного роду загроз. Відтак питання гарантування економічної безпеки для вітчизняних підприємств в умовах сьогодення, безумовно, набуває особливої гостроти.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Розробці питань щодо підтримки достатнього рівня економічної безпеки підприємства багато уваги приділяють вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема: Л. Абалкін, В. Абрамов, О. Амосов, О. Ареф'єва, В. Андрійчук, О. Білорус, І. Бінько, Н. Вавдіюк, З. Варналій, О. Власюк, В. Воротін, Т. Васильців, Н. Гавкалова, В. Геєць, З. Герасимчук, В. Горбулін, А. Гордєєв, В. Духов, М. Ермошенко, Я. Жаліло, З. Живко, О. Захаров, В. Ковальов, Г. Козаченко, О. Ляшенко, В. Мартинюк, В. Мунтіян, Є. Олейников, І. Оттенко, Г. Пастернак-Таранушенко, В. Пономаренко, В. Прохорова, Я. Пушак, Н. Реверчук, О. Терещенко, Ю. Ус, Н. Фідровська, В. Франчук, Н. Чебанова, О. Черняк, М. Швець, Л. Шемаєва, С. Шкарлет, В. Шлемко, В. Шликов, О. Шляйфер, В. Ярочкін та інші.

Відаючи належне науковій і практичній значущості праць провідних учених, слід зазначити, що в сучасній науковій літературі й практиці господарювання підприємств недостат-

ньо досліджені важливі питання організаційного забезпечення управління їх економічною безпекою.

Метою статті є дослідження змісту та процесу формування організаційного забезпечення як важливої складової процесу гарантування необхідного для функціонування та розвитку рівня економічної безпеки підприємства.

Виклад основного матеріалу. В сучасній науковій літературі існує декілька підходів до формування змісту методологічної бази забезпечення економічної безпеки, одним із яких є системний підхід, який орієнтує дослідників на розкриття цілісності об'єкта, виявлення різноманітних типів зв'язків у ньому і зведення їх в єдину теоретичну картину [1].

Як філософська категорія система – це сукупність елементів, що знаходяться у певних зв'язках і відношеннях один до одного, яка створює єдність і цілісність [4]. Використання системного підходу для забезпечення економічної безпеки підприємства дає можливість комплексно дослідити всі важливі фактори, які впливають на рівень безпеки і створити всі умови для його стабільного функціонування і розвитку. Саме тому в економіці існує таке поняття, як система економічної безпеки підприємства (СЕБП).

СЕБП – складна багатофакторна категорія, спрямована на ефективне використання наявних ресурсів та ринкових можливостей, забезпечення стійкості та захисту від негативних чинників, реалізації інтересів з умов сталого соціального та економічного розвитку [6].

Метою СЕБП є перш за все моніторинг внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства з метою запобігання та протидії загрозам, аналіз господарської діяльності для мінімізації ризиків, що можуть вплинути на рівень безпеки, а також забезпечення найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів для досягнення поставлених цілей та стабільного розвитку підприємства [2, 3].

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

На наш погляд, для кожного окремого підприємства має бути розроблена своя система економічної безпеки з адаптованими під специфіку діяльності підприємства функціями і завданнями. Головними завданнями, які вирішує СЕБП на шляху до поставленої мети – безпеки підприємства, є:

- 1) прогнозування можливих загроз з боку внутрішнього та зовнішнього середовища;
- 2) проведення превентивних заходів щодо можливих загроз;
- 3) проведення аналізу та оцінки загроз, які виникли;
- 4) планування та здійснення заходів по усуненню загроз;
- 5) постійне удосконалення системи реагування на загрози;
- 6) розробка та впровадження профілактичних заходів щодо забезпечення безпеки підприємства.

З нашого погляду, досягнення пріоритетних завдань СЕБП можливе лише у випадку формування ефективного організаційного забезпечення, що має забезпечити захист усіх об'єктів шляхом застосування сукупності внутрішніх та зовнішніх суб'єктів безпеки через чіткість регламентування їхніх прав та функціональних обов'язків, наявності фінансових, кадрових, інформаційних та матеріально-технічних ресурсів. Відтак, на нашу думку, організаційне забезпечення можна вважати важливою складовою управління ЕБП, що продемонстровано на рис. 1.

Відповідно до результатів дослідження наукового доробку вітчизняних та закордонних науковців організаційне забезпечення управління економічною безпекою підприєм-

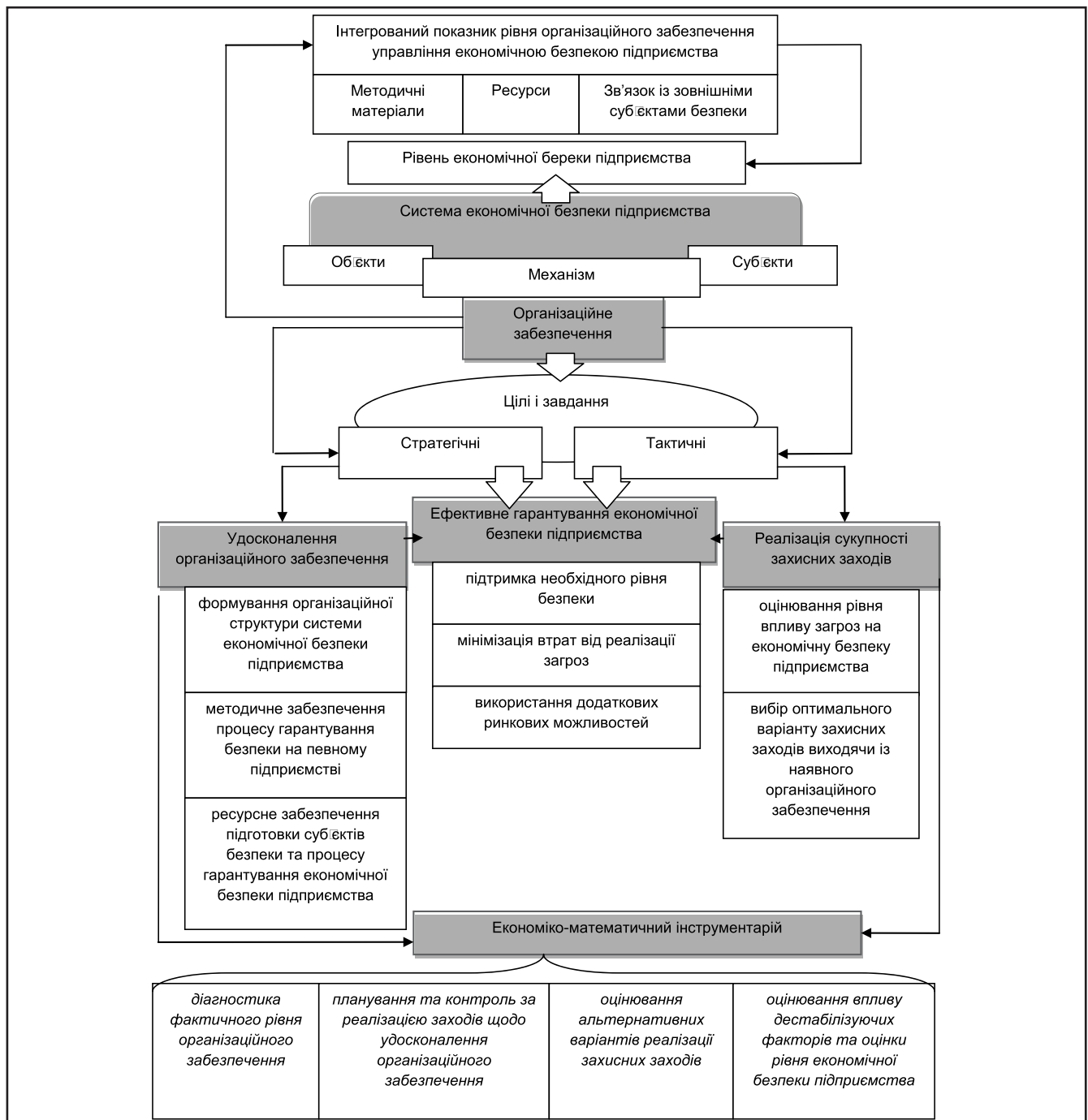

Рисунок 1. Формування організаційного забезпечення в управлінні економічною безпекою підприємства

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ства можна визначити як комплекс внутрішніх положень і правил, які регламентують створення умов для гарантування потрібного для існування та розвитку рівня безпеки за рахунок забезпечення системи економічної безпеки необхідними ресурсами, організації взаємозв'язків між окремими елементами системи та суб'єктами зовнішнього середовища, адаптації системи до зміни умов функціонування та удосконалення для забезпечення її стійкості та життєздатності.

Метою організаційного забезпечення є підтримка стабільного функціонування системи економічної безпеки підприємства, реалізація запланованих програм через забезпечення необхідними ресурсами, організації взаємозв'язків між окремими елементами та ліквідації відхилень, що можуть виникати у системі.

У складі організаційного забезпечення можна виокремити шість компонентів (рис. 2) [5]. Перший компонент містить найважливіші методичні матеріали, що регламентують процес створення і функціонування системи, зокрема, це концепція економічної безпеки підприємства, що має містити основні засади побудови системи економічної безпеки, механізм забезпечення її функціонування; проекти типових рішень відповідно до певного рівня безпеки та наявності викликів, загроз та ризиків.

Другим компонентом є сукупність засобів та ресурсів, а також внутрішніх документів, які регламентують їх використання.

Третій компонент – це документація, яка регламентує правове поле виконання суб'єктами безпеки функцій та завдань.

Четвертим компонентом є інструкція із забезпечення збереження комерційної таємниці, в якій передбачається: визначення інформації і позначення документів, що містять комерційну таємницю, організація роботи з такими документами, порядок забезпечення збереження документів та

порядку допуску до них, обов'язки працівників, що працюють з відомостями, які представляють комерційну таємницю та відповідальність за її розголошення.

П'ятий компонент – це документація, яка регламентує створення та функціонування власної служби безпеки:

- положення про відділ економічної безпеки підприємства, в якому встановлюються мета, завдання, функції відділу та організування роботи;

- посадові інструкції працівників відділу економічної безпеки, які розробляються на основі довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників під назвою «Безпека господарської діяльності підприємства, установи організації» та концепції економічної безпеки підприємства.

Шостий компонент – положення, яке регламентує взаємовідносини із зовнішніми суб'єктами безпеки.

Формування організаційного забезпечення управління економічною безпекою на підприємстві, на нашу думку, має передбачати взаємозв'язок чітко визначених цілей і завдань кожного рівня управління, при цьому вибираючи оптимальні шляхи реалізації рішень. Горизонтальні і вертикальні рівні менеджменту мають переслідувати ту ж мету, що і загальна система управління. Отже, система організаційного забезпечення управління економічною безпекою підприємства має бути комплексом взаємозалежних збалансованих рішень управлінських структур як у забезпеченні захисту економічних інтересів суб'єкта господарювання, так і в організації його господарської діяльності.

Підкреслимо, що організаційне забезпечення, будучи складовою СЕБП, формується у відповідності до встановлених для неї цільових орієнтирів, тобто його не можна розглядати відокремлено, більш того його зміст та процес удосконалення безпосередньо залежить від організаційної форми суб'єктів безпеки, характеру об'єктів безпеки, сили

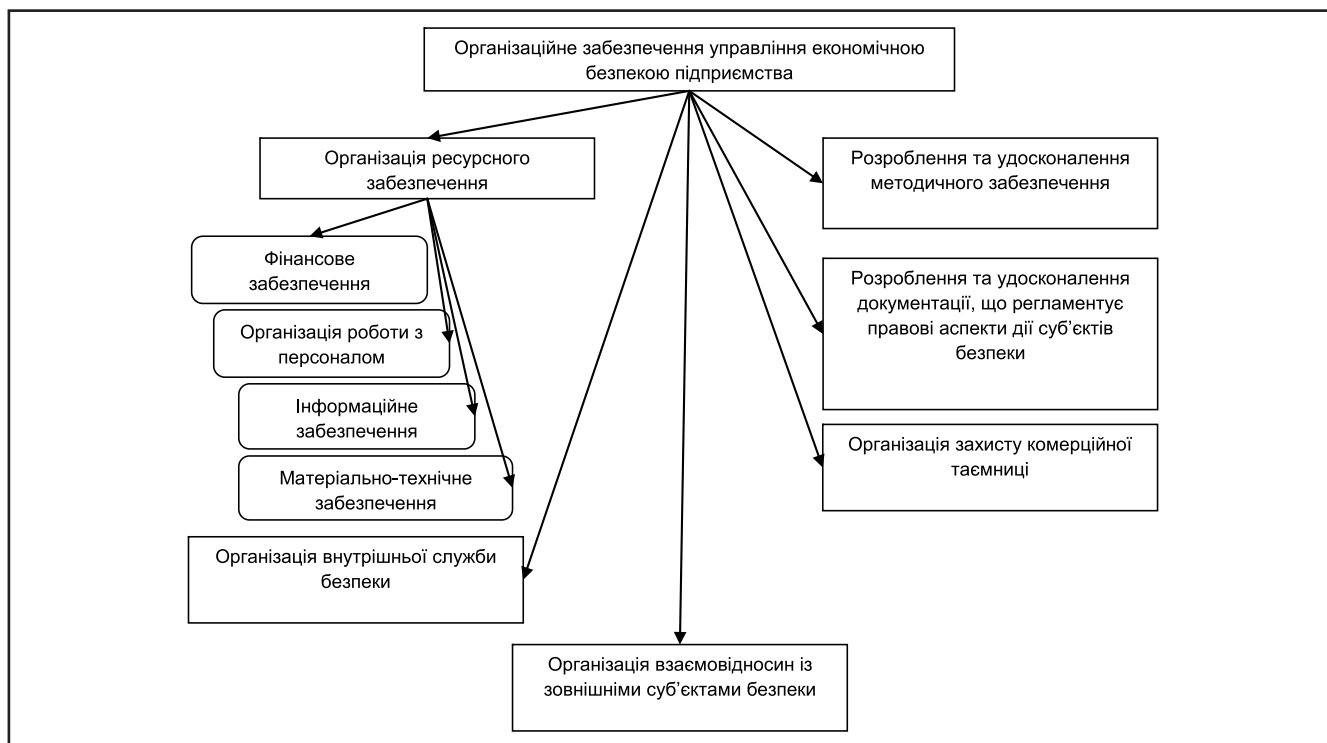

Рисунок 2. Складові організаційного забезпечення управління економічною безпекою підприємства

впливу зовнішнього та внутрішнього середовища. Поруч із цим потрібно підкреслити, що формування організаційного забезпечення розпочинається на етапі проектування майбутньої СЕБП, тобто ще до фактичного створення самого підприємства. Організаційне забезпечення змінюється у відповідності до основних етапів життєвого циклу підприємства, адекватно реагуючи на усі нові завдання та пріоритети у функціонування СЕБП.

Висновки

Як підсумок необхідно підкреслити, що ефективне формування організаційного забезпечення управління економічною безпекою підприємства потребує:

- визначення оптимальної структури органів управління, чіткого розподілу їх функцій на всіх рівнях;
- застосування найбільш доцільних методів та технологій управління, в тому числі з економічної точки зору;
- дотримання принципу превентивності в процесі забезпечення економічної безпеки підприємства.

Дотримання перерахованих вище методичних засад сприятиме стабільному функціонуванню підприємства в умовах фінансової нестабільності та трансформації економіки.

Подальшого дослідження потребують питання оцінки рівня організаційного забезпечення як підґрунтя для розроблення тактики і стратегії його удосконалення.

Список використаних джерел

1. Головченко О.М. Економічна безпека регіону в гарантуванні стабільності національної економіки: моногр. / О.М. Головченко. – Одеса, 2008. – 399 с.
2. Кавун С.В. Система економічної безпеки: методологічні та методичні засади: моногр. / С.В. Кавун. – Х.: Вид. ХНЕУ, 2009. – 300 с.
3. Мартинів В.В. Теоретичні аспекти управління економічною безпекою підприємств / В.В. Мартинів, М.М. Караїм // *Наук. вісн. (Львів. держ. ун-т внутрішніх справ)*. – 2012. – № 1. – С. 96–103.
4. *Философский энциклопедический словарь* / гл. ред. Ильичев Л.Ф., Федосеев П.Н. и др. – М.: Советская энциклопедия, 1983. – С. 610.
5. Халіна О.В. Організаційні аспекти процесу забезпечення економічної безпеки підприємства / О.В. Халіна // *Наук. зап. (Укр. акад. друкарства)*. – 2012. – № 4. – С. 76–79.
6. Штангрет А.М. Економічна безпека підприємства в умовах антикризового управління: концептуальне визначення та механізм забезпечення: моногр. / А.М. Штангрет, Я.В. Котляревський, М.М. Караїм. – Львів: Укр. акад. друкарства, 2012. – 288 с.

УДК658.589(477)

Б.З. ПІРІАШВІЛІ,
к.е.н., Інститут економіки та прогнозування НАН України,
Б.П. ЧИРКИН,
к.е.н., Інститут економіки та прогнозування НАН України

Можливості використання газотранспортної системи України в умовах асоціації з Європейським Союзом

У статті розглядаються проблеми використання газотранспортної системи України в рамках активізації зовнішньоекономічних зв'язків, а також можливі наслідки її включення в процеси світової глобалізації та інтеграції.

Ключові слова: глобалізація, інтеграція, природний газ, газотранспортна система, модернізація, реконструкція, транзит.

Б.З. ПИРИАШВИЛИ,
к.е.н., Институт экономики и прогнозирования НАН Украины,
Б.П. ЧИРКИН,
к.е.н., Институт экономики и прогнозирования НАН Украины

Возможности использования газотранспортной системы Украины в условиях ассоциации с Европейским союзом

В статье рассматриваются проблемы использования газотранспортной системы Украины в рамках активизации внешнеэкономических связей, а также возможные последствия ее включения в процессы мировой глобализации и интеграции.

Ключевые слова: глобализация, интеграция, природный газ, газотранспортная система, модернизация, реконструкция, транзит.

В. PIRIASHVILI,
PhD economics Institute for Economics and Forecasting, Ukrainian NAS,
B. CHIRKIN,
PhD economics Institute for Economics and Forecasting, Ukrainian NAS

Possibilities of using of the gas transportation system of Ukraine in terms of association with the European Union

The article deals with the problem of the use of the gas transportation system of Ukraine in the framework of the revitalization of foreign economic relations, as well as the possible consequences of its integration into the global processes of globalization and integration.

Keywords: globalization, integration, natural gas, gas transportation system, modernization, reconstruction, transit.

Постановка проблеми. Вступив в ВТО, подписав соглашение об ассоциации с ЕС и присоединившись к энергетической хартии, Украина как бы тем самым активно включилась в процессы мировой глобализации и интеграции.

ческой хартии, Украина как бы тем самым активно включилась в процессы мировой глобализации и интеграции.